

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 47

Oslo, den 23. november 1939

51. årg.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHOOLD: Foran evighetens port. — Naturkrefter og englemakter. — Warsjava lider. — Det vatikanske bibliotek. — Kong Viktor Emanuel 70 år. — «Protestanter og katolikker». — Sogneprest Joh. Borsboom 50 år. — Billeder fra Fredrikstad. — «Summi Pontificatus. — Herhjemme. — Utdrag av et brev. — Bokanmeldelser.

Foran evighetens port.

*Snart åpnes dør og stengsel,
snart finner sjelen vei
fra støvets trange fengsel
til land den kjenner ei.*

*Og når mitt øie brister
i dødens kuldegys,
da ser jeg det jeg mister
i evighetens lys.*

*Til Kirkens moderhender
jeg klamrer mig med makt.
Jeg vet at til det ender,
den holder trofast vakt.*

*Dens sterke bønner bærer
mig gjennom dødens strid.
Dens vandringsbrød mig nærer
med liv for evig tid.*

*Den kaller til mitt leie
Guds store helgenhær
som verner mine veie,
når mørkels makt er nær.*

*Men ingen bønn kan finnes
som din, Guds rene Mor.
Jeg ber dig derfor minnes
mig, når min nød er stor.*

*Hør — fjerne klokker kaller
med dyp og selsom klang.
Mens dødens mørke faller,
jeg ber for siste gang:*

*Tend lys, min Frelser milde,
rekk mig din sterke hånd,
så den kan løse stille
de siste støvets bånd.*

K. Kjelstrup.

Naturkrefter og englemakter.

Efter kardinal Newman.

I mange av sine berømte taler behandlet kardinal Newman forholdet mellem den synlige og usynlige verden og søkte å vekke forståelsen for de åndelige makters virke gjennom det vi pleier å betegne som naturkreftene. Han hevder at bare gjennom erkjennelsen av det mystiske innslag i det synlige kosmos vinnes et reelt kjennskap til dette og ene ad denne vei rekker menneskeheten frem til virkelig å beherske og utnytte naturens veldige krefter. Det følgende er en utredning av tankegangen i en av disse taler, som han selv har gitt titlen: «Naturkreftene».

Det har vært åndelige mørketider, hvor menneskene har vist englene så stor ære at de nesten glemte å tilbe Gud. I vår såkalte oplyste tid er det motsatte tilfellet: nu skjenker man dem neppe en tanke og tillegger dem ikke andel i noget som skjer. Vi har fastslått de såkalte naturlover som de styrende og regulerende makter og holder oss til de utslag av disse, som vi praktisk talt kan «ta og føle på». Det som er usynlig og som vi ikke kan gripe med våre fem sanser interesserer oss så lite at det praktisk talt vil si det samme som at vi forneker dets eksistens.

Og dog står det i den hellige skrift at den allmektige Gud gjorde sine engler til ånder og vinder og sin tjener til ildflamme. Hva kan det da menes med dette?

Naturen skjenker oss en rekke skjønn og vidunderlige foreteelser, men i grunnen vet vi såre lite om dem. Vi erkjenner ganske visst i enkelte av dem utslag av en skjult intelligens, som vi søker å utforme i en idé's skikkelse. Vi vet således ikke stort om de lavere dyrearter, men vi ser at de har sin betydning og at deres rent ytre skikkelse altså må være synlig uttrykk for noe usynlig. I ennu høiere grad er selvfølgelig dette tilfellet med menneskene. De beveger sig, taler og handler i kraft av sin vilje og fordi de ledes av en åndelig realitet som vi imidlertid ikke ser. Men hvorfor faller regnet? hvorfor varmer solen? og hvorfor blåser vinden?

Her glipper vår naturlige fornuft, som vel kan si oss at det lever noe uhandgripelig, noe av åndelig art i mennesker og dyr men som ikke kan forestille sig noe om hva det er som lever i det, vi pleier å betegne som naturens verden og som leder dens funksjoner. Riktignok kan vi gå med til at det er Guds vilje som beveger alt men til en viss grad har vi også rett til å si at vi beveger oss selv. Men hva beveger da vinden og vannet og jorden og ilden? Her kommer altså skriften oss til hjelp idet den sier, at naturens storslåtte harmoni er englenes virke og at alt det, som vi ofte mener er tilfeldig eller rent mekanisk såsom været, årstidenes vekslene etc., i virkeligheten dirigeres av Guds tjenende ånder — den Gud som «gjør sin engel til vind og sin tjener

til ildflamme». Således var det jo en engel, som gav helbredende kraft til Bethesda-dammen, og vi har ingen grunn til å betvile, at ikke alle de mange sundhetskilder land og strand rundt skyldes en lignende usynlig virkning. I apokalypsen hører vi om englene som holder de fire vinder — og vulkanens brennende lava, som var den tilsynelatende årsak til Sodom og Gomorras undergang, blev fremkalt av de samme to englene som reddet Lot og hans familie. Sankeribs hær blev ødelagt av en engel i en kvelende storms skikkelse, og pesten over Israel, da David hadde latt folket telle, var også en engels verk. En engel fremkalte jordskjelvet da Kristus stod op fra de døde, og straffende engler vil etter apokalypsen hjemseke jorden når undergangens time er nær.

Skriften lærer oss altså at naturens gang i all dens skjønnhet og gru er et utslag av englenes usynlige makt og at vi derfor ikke har lov til å kalle den «død». Salmisten sier jo også uttrykkelig: «Himlen forkynner Guds storhet og firmamentet forkynner hans hendes verk.»

Jeg mener ikke at skriften belærer oss om hva materien i virkeligheten er, men jeg hevder at like-som vår sjel dirigerer vårt legeme, uansett hvordan dette legeme ser ut eller er, så finnes det spirituelle intelligenser, som dirigerer selv den del av naturens verden som synes livløs — og på samme måte som sproget, bevegelsene og ansiktsuttrykket setter oss i stand til å forstå hverandre og få et samliv i stand med andre mennesker, således skal vekslene av dag og natt, sommer og vinter, sol og regn og vind bringe oss i kontakt med de pliktoppfyllende engler som ene virker for å tjene Gud. Alt vi ser og hører, føler og opplever — hvert vindpust, hvert skjønt øieblikk i naturen, hver betagende utsikt over vår vakre jord er en anelse om de vesner som «ser Guds ansikt». Og er det ikke like så filosofisk korrekt og en like så stor intellektuell glede å tenke slik om naturens foreteelser som å søke dens forklaring gjennom alle slags «videnskapelige» teorier, selv om disse teorier kan være meget nyttige i mange tilfelle, navnlig kan hende når de bygges på et høiere livssyn?

Disse tanker innebærer også en gagnlig lære for det ofte så hovmodige menneske, som er så tilbøielig til å utforske naturkreftene, som var disse en slags lavere og livløs materie, mens det alene har forstand til å kunne gripe og utvide alle tings årsaker. Mennesket dissekerer og analyserer naturens vidundere, rubricerer og navner dem hvorefter det mener å sitte inne med den rette forståelse, som det til slutt utkrystalliserer i en eller annen teori, hvor om det skriver en bok og derpå mener sig berettiget til å betegne sig selv som filosof. Selvfølgelig gjør alle

videnskapelige teorier sin nytte, fordi de skaper forståelse for Guds og hans tjenende englers virke og virkemåte og derved hjelper oss til et overblikk over livet, idet de setter oss i stand til å følge og innordne oss Guds forsyn og vilje. Men det er selvbedrag hvis et menneske ut fra dette mener at han vet noe om tingenes realitet, når han dog samtidig betrakter naturkreftene som utslag av rent mekaniske prosesser og derfor forholder sig uærbødig til naturen idet han benekter Guds innslag i den gjennom tusener og titusener himmelkrefters virke og inn-gripen. En slik holdning er en synd mot selve livets idé.

Til det er synd når vi tror at vår lille menneskeforstand kan omfatte den visdom som ligger bak naturen og dens krefter og mot hvilken selv vår største menneskelige viden bare er et uvitenhetens dyp. Selv om vi kan tale videnskapelig korrekt om alt og kan navnene på alle planter og alle dyr, alle levende og «døde» foreteelser — om vi ikke kan og vet alt dette ut fra en ærbødig innstilling til Guds allmakt og hans allmakts tjeneres virke blir selv våre berømteste opdagelser og utredninger bare som «lydende malm og klingende bjeller». I første rekke er naturvidenskap derfor gudstjeneste —

selv om mange vil kalle en slik betraktningmåten og skjær fantasi. Men hvorfor skulde skriften fortelle oss om englene uten med en praktisk anvendelse av denne kunnskap for øie? Det er en opmuntrende tanke at vi overalt er omgitt av englemakter som ene tjener Gud, det vil si kjærligheten og godheten og den allmektige visdom. Fordi læren om englene til tider er overvurdert må vi ikke undervurdere den ifølge Kirkens store prinsipp at tingenes misbruk ikke forhindrer deres bruk. I prefasjonen under messen formaner vi jo også til å forene vår lovprisning med «englenes og erkeenglenes og den hele himmelske hær». Disse tanker er heller ikke uten positiv innflytelse på vår tro, ti jo mer vi utdyper vår erkjennelse av den åndelige verden, jo mer ophøiet og opløftende blir vår forestilling om Gud og den hellige Treenighet, omgitt av alle sine tjenende ånder. Vi innser det menneskeliges ubetydelighet mot det guddommeliges storhet, men vårt hjerte fylles med takk når vi betenker at en gang skal vi bo sammen med engler og at alt vi vet om de himmelske boliger er, at de er befolket med skarer av disse, hvis virke vi kan efterspore her på jorden.

Men la ikke disse tanker bli bare følelser — la dem gi sig utslag i en praktisk innstilling til det daglige liv og arbeid, så alt det som faller oss «naturlig» blir ansvarsbevisst holdning overfor de himmelske makter. Ene denne erkjennelse gir vår jordiske tilværelse dypde, høide og perspektiv.

Warsjava lider.

En stor industriherre fra Warsjava har fortalt en journalist i «Maasbode» om de redsler han har oplevd før det lykkedes ham å komme sig i sikkerhet

ut av Polen. Det var på langt nær den verste tid da hovedstaden blev bombardert — dagene mellom at vi hadde overgitt oss og til tyskerne rykket inn betød en meget større nervepåkjenning. Det hersket overalt i byen en dødbringende stillhet — så kom først Røde-kors avdelingene, dernest feltkøkkenet og så de regulære tropper. Det var imidlertid ingen av de avdelinger som hadde ligget foran Warsjava og beskyttet byen, men helt friske regimenter med flunkende nye uniformer som var de nettop kommet fra depotene.

Til å begynne med så det ikke så værst ut. Det blev utdelt brød på gatene til alle som vilde ha — men snart opdaget vi at denne tilsynelatende neste-kjærlighet bare var et propagandatricks. Store filmoptagelsesapparater rullet frem og vi blev tvunget til å stå smilende i grupper midt på gaten med brødene i hånden og en underdanig og takknemlig mine. Det var ikke alltid så greit å få polakkene til å vedlikeholde smilet mens apparatene sveivet og sveivet, og stadig måtte man ta scenene om for å få det naturligt til.

En av de første dagene blev det også tatt gissler. Alle geistlige blev fengslet og mellom dem uttatt de mest kjente personligheter mens resten fikk gå — likeledes fengslet man de øverste embedsmenn, rikeste handlende og ellers alle som på en eller annen måte har et navn.

Efter at denne forholdsregel var tatt begynte plyndringen — selvfølgelig under den mer civiliserte form at man «rekvirerte» for å holde sig skadesløs for litte tap. Soldater innfant sig i hjemmene, samlet alle beboerne i et værelse under opsyn hvorpå de gjennemsøkte alt og medtok det som hadde noen verdi, mens de ikke fór altfor blidt frem mot det som blev tilbake. Noen dager senere blev det bekjentgjort at alle leieboere skulde opsies fordi det skulde inkvarteres soldater overalt, og kvarterene skulde være ryddet innen tre timer fra de hadde mottatt denne bekjentgjørelse. Ingen måtte medta mer enn to håndkufferter. De som det i første rekke gikk ut over var jødene og polakkene og ordren blev gjennomført brutalt.

Også arbeidernes stilling blev verre dag for dag da jo efter hvert alle bedrifter og fabrikker stod stille. Nøden blev skrikende fordi det ikke var noen understøttelse å få. Kun den tyske administrasjon arbeidet, men den beskjeftiget kun tyskere. Nu som vinteren har satt inn er tilstanden nesten uut-holdelig. Under bombardementet sprang de fleste vinduer og kulden trenger uhindret inn overalt mens skorstener o. l. ofte er ødelagt, så man ikke kan få tendt op. Det vindusglass som finnes er beslaglagt av de tyske myndigheter og kommer alene tyskere til gode. Ennu er ganske få trikkelinjer i gang og kun et par-tre skoler er åpnet av tyskerne, men det må ikke undervises på polsk i dem, bare på tysk.

Warsjava er samtidig fullstendig avskåret fra omverdenen. Det utkommer kun et blad, som merkelig nok er den tyske utgave av det jødiske organ «Lodzer Zeitung». Innholdet synes å ha som mål

å bevise at det ene og alene er England som er skyld i den nuværende nødstilstand i Polen.

Men tross alt holder befolkningen dog motet og håpet oppe. Hvad man kan opsnappe av nytt fra utlandet går fra munn til munn og man venter med fortrøstning på befrielsens stund.

Det vatikanske bibliotek.

Som Roma ikke kan tenkes uten Vatikanet, så kan man ikke tenke sig Vatikanet uten det sixtinske kapell og sitt bibliotek.

Det nuværende pavelige bibliotek er relativt ungt idet det bare går tilbake til det 15 århundre. Riktignok hadde pavene et arkiv allerede i det første århundre, som blev grunnlaget for deres bibliotek. Gregor den store (590—604) fant i Laterankirkens arkiv en stor samling håndskrifter, men disse gikk tapt under de senere tiders mange uroligheter. I det 13. årh. hører vi at biblioteket fulgte med pavene overalt — under pave Bonifacius VIII kom det således til Assisi og Perugia og under Klemens V til Frankrike og Avignon. Her erhvervet man en ualmindelig samling av håndskrifter som blev opstilt i det pavelige palass.

Grunnleggeren av det nuværende bibliotek er pave Nikolaus V (1447—55). Pave Eugen IV's samling på 350 manuskripter utgjorde en begynnelse som han uavlatelig forøkte. Han sendte sine bud helt til Danmark, Norge, Preussen og Konstantinopel for å kjøpe kostbare håndskrifter, deriblandt mange greske. Ved hans død var biblioteket på 1200 bind og under Sixtus IV (1475—85) kom dertil ytterligere 1000 håndskrifter, mest av historisk eller teologisk innhold. Under renesanse- og restaurasjonspavene Leo X, Paul III, Gregor XIII og Paul V blev det erhvervet verdifulle latinske og greske manuskripter, bl. a. Fulvio Orsinis berømte samling og en del håndskrifter fra klostret Bobbio. I 1623 forærte kurfyrst Max av Bavern pfalsgrev Friederichs bibliotek til Vatikanet og Alexander VII (1655—67) føiet hertugen av Urbino over 2000 prektig illuminerte håndskrifter til mens Alexander VIII i 1690 kjøpte størsteparten av den svenske dronning Christina's boksamling. Benedikt XIV kjøpte det Ottobonske bibliotek, grunnnet av Marcellus II og hovedsakelig rik på engelske og spanske håndskrifter. Leo VIII innlemmet Borghe-sines bibliotek, hvis håndskriftsamling skrev sig fra det gamle pavelige bibliotek i Avignon, og fyrstene av Barberinis meget store samling av manuskripter og sjeldne trykk, bl. a. en Gutenberg-bibel. Pave Pius XI, som selv i sin tid hadde vært dets overbibliotekar, kjøpte Biblioteca Rossiana og fikk som gave fra den italienske regjering fyrstene av Chigis bibliotek.

Også i sitt ytre er biblioteket vokset betydelig. De første rum blev innredet av pave Sixtus IV som ansatte en bibliotekar med fast lønn og en bokbinder. Disse rum lå i kjelleren til Nikolaus V's palass, det nuværende palæ Floreria. Sixtus V utkastet planene til et helt nytt bibliotek og delte Belvederes gård med en tverrfløi efter Fontanas tegning. I denne fløi finnes Sala Sistina med de herlige fresker, som alle spiller hen på bøkernes

verden. I kunstferdige skap var alle håndskriftene utstilt. Leo XIII påbegynte en storslått reorganisasjon av hele biblioteket. Sala Sistina blev ramme om praktverkene og i den forhenværende våpensal blev det innredet et stort håndbibliotek, som innholder alt som trenges for en effektiv benyttelse av håndskriftene og arkivet. I denne sals umiddelbare nærhet er en annen studiesal for de som benytter håndskriftene og over den ligger i tre etasjer selve samlingen i rum sikret mot ild og innbrudd. En bred trapp fører direkte fra Belvedere-gården op i det nuværende bibliotek.

Hvad utstyr, smak og praktisk innredning angår kommer få biblioteker op mot Vaticana. Like fra begynnelsen var det pavens ønske å skape et bibliotek som skulde stå til tjeneste for alle videnskapelige studier av bøker og håndskrifter. Det vatikanske bibliotek er intet almindelig universitetsbibliotek for alle studiegrener — det er i første rekke en enestående håndskriftsamling. Det omfatter derfor ikke samfunnsøkonomi og moderne naturvidenskap, men er nærmest beregnet på historiske, filologiske, filosofiske og kunsthistoriske studier.

I spissen for dets ledelse står en kardinal-bibliotekar, mens det daglige tilsyn besørges av prefekter. Det egentlige videnskapelige arbeid ved det, som avfattelsen av håndskriftkataloger o. l. er overlatt til «Scriptores», mens en rekke «assistenter» som også er videnskapelig utdannet sørger for trykksakavdelingen. Det helt enkle arbeid besørges av «bideller». Besjelet av den gamle tradisjon er alle som er ansatt på stedet, enten det så er den lærdeste berømthet eller den yngste opsynsmann, bare innstillet på å tjene Kirken og den Hl. Stol med sitt arbeid og skyr ingen anstrengelser for å utbygge biblioteket og gjøre dets skatter mer og mer tilgjengelig for de besøkende. Vaticana er således ikke alene et herlig bevis på pavens storslåtte gavmildhet, men også en levende apologi for Kirken for mange, som ellers neppe vilde komme i berøring med den.

Kong Viktor Emanuel 70 år.

Med store festligheter har Italia i begynnelsen av denne måned feiret sin populære konges 70 årsdag. Kong Viktor Emanuel III er født 11. november 1869 i Neapel som kong Umberto's og dronning Margherita's eneste sønn, og han fikk den omhyggeligste oppdragelse under sin mors årvåke ledelse — hun var født prinsesse av Genua og regnes for å være en av de klokeste regentinner Europa har hatt i den nyere tid. Hun var i besittelse av en høi kultur og kong Viktor Emanuels store interesse for litteratur og kunst er sikkert en direkte arv efter henne. Den unge prins av Neapels hovedinteresse lå dog på det krigsvidenskapelige område og efter at han var blitt myndig gikk han inn i hæren og forblev selv efter sin tronbestigelse soldat med liv og sjel.

Som kronprins førte Viktor Emanuel et rett tilbake-trukket liv og tok kun lite del i statsaffærene. Da tiden var inne for at han skulde finne sig en livsledsagerske reiste det sig visse vanskeligheter. Det måtte være en

prinsesse fra et katolsk fyrstehus. Under et besøk hos Zarfamilien i det daværende St. Petersburg så kongen imidlertid den billedskjønne prinsesse Helene av Montenegro og forelsket sig med en gang i henne. Hun gikk over til den katolske Kirke og alle hindringer var dermed ryddet av veien. Brylluppet fant sted den 24. okt. 1896 i Roma under stormende jubel og med stor praktutfoldelse, men etter brylluppet fortsatte det unge par å leve sitt stille og ubemerkede liv i Villa Savoya.

Under sorgelige omstendigheter — kong Umberto falt jo for morderhånd 29. juli 1900 — tiltrådte Viktor Emanuel regjeringen. I de første år var det særlig utenrikspolitikken som fanget hans oppmerksomhet, og hans arbeid var rettet mot det mål å få Italias stilling befestet og styrket i Europa. I den hensikt hadde han mange sammenkomster med keiser Wilhelm II., kong Edvard av England og Zaren av Russland. Han foretok også en reise til Etiopia. Da verdenskrigen brøt ut opprettholdt Italia først sin nøytralitet, men sluttet sig senere til de allierte. Kongen utnevnte sin fetter Ferdinand til regent og begav sig til den norditalienske krigskueplass, hvor han fra 1915—18 levde blandt soldatene og delte alle deres kår uten noen forskjell for sitt personlige vedkommende.

Efter verdenskrigen fulgte en vanskelig tid for det italienske rike. Det blev et bytte for indre uroligheter, og den ene regjering avløste den annen uten å kunne løse flokene. Men imidlertid trådte fascismen mer og mer i forgrunnen og overtok hele administrasjonen efter «marsjen til Rom» i oktober 1922. Den derværende regjering rådet kongen til å knekke «svartskjortene»s makt, men da dette uten tvil vilde ha medført borgerkrig avviste kong Viktor Emanuel dette råd og aksepterte Mussolinis styreform. Senere har fascismen gjenoppbygget landet efter sine egne metoder og forsterket Italias internasjonale innflytelse, mens kongen selv mer og mer er blitt sjaltet ut av statsstyret. Siden de to siste erobringer fører Viktor Emanuel også titlen av keiser av Etiopia og konge av Albania. Kongeparret har fire barn: Jolanda Mafalda, kronprins Umberto, Giovanna og Maria. I 1936 feiret kongeparret sin 40 års bryllupsdag og ved denne leilighet skjenket pave Pius XI den «gylne rose» til dronning Helene. Hun er en beundringsverdig mor som har levet for sine barns oppdragelse og hvis smak og vaner er like så innstillet på et enkelt liv som kongens.

Prinsesse Giovanna blev i 1930 gift med kong Boris av Bulgaria og kronprinsen har ektet prinsesse Maria José av Belgia. Det unge par har to barn som er kongens største glede. Livet ved det italienske hoff er meget tilbaketrukket. Kun ved offisielle anledninger benyttes slottet i Roma, til daglig bor kongeparret fremdeles i Villa Savoya. De er begge meget musikalske og ser hyppig berømte kunstnere som sine gjester. Kongens hobby er forøvrig å samle gamle mynter, på hvilket område han er en anerkjent autoritet og i besittelse av en av verdens berømteste privatsamlinger på over 5000 katalognumre hvorav noen er helt uten sidestykke. Kongen er også meget begeistret for naturen og tilbringer med sin familie mange av årets måneder i San Rosso ved Pisa. Herfra driver han med forkjærlighet snørefiske ved den lille øi Monte Christa ved Livorno.

Til slutt kan nevnes at kongen er meget gavmild og få fyrster har skjenket sitt land så store gaver som han. Intet under at den stillfærende fyrste er meget populær.

Sogneprest Joh. Borsboom 50 år.

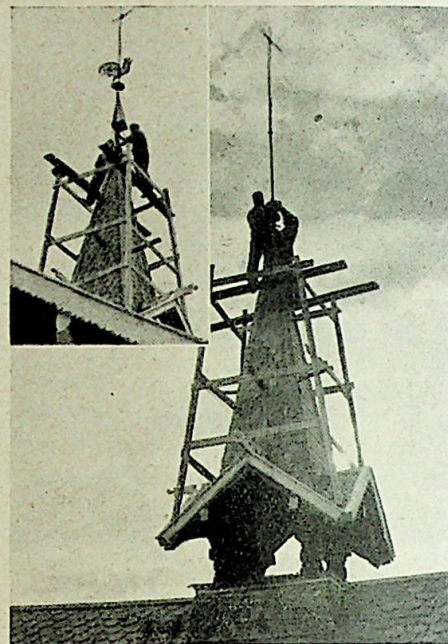
Sognepresten til St. Petri-kirken i Halden fyller den 28. november 50 år. Han er født i Rotterdam og kom i juli 1918 til Norge, hvor han mottok den hellige prestevigsel av biskop Fallize i biskopens privatkapell oktober samme år. Efter å ha virket en tid som hjelpeprest ved St. Olavskirken blev pastor Borsboom i 1921 sogneprest i Hammerfest, 1928 i Harstad og i 1931 i Halden. Stillfærende har pastor Borsboom røktet de ham betrodde opgaver i alle disse år ofte under små forhold, men ydende sitt beste uansett innsatsens størrelse. I en bestemt anledning skrev engang pater Lutz her i «St. Olav» om sogneprest Borsboom: «Han er en poetisk natur og han synes med rette at de åndelige sannheter er livets høieste poesi ...» Det var da sognepresten hadde utgitt sin bok «På sollyse veier» hvori han til slutt resumerer som sitt livssyn betydningen av alltid å være på vandring fremover. —

I det vi gratulerer pastor Borsboom med dagen vil vi ønske ham at denne hans livsvandring må få i rikt mål av Guds varme og lysende sol over sig. Intet menneske ferdes imidlertid utelukkende på sollyse veier — vi vil derfor også ønske pastor Borsboom, at han alltid selv på gråværsdagene må bevare vissheten om «at over skyene er himlen alltid blå». Ad multos annos —!

Fra Fredrikstad

Sogneprest Kjeldsberg's grav bekranses.

Hanen ombyttet med korset.

«Summi Pontificatus».

— den siste pavelige rundskrivelse — er skrevet av den Hl. Fader selv fra første til siste ord. Han har arbeidet på den under hele sitt opphold i Castel Gandolfo, og den hurtige utvikling av begivenhetene nødvendiggjorde stadige rettelser i den. Pius XII skrev den personlig på italiensk og for dens oversettelse til latin sørget sekretariatet for latinske skrivelser under mgr. Antonio Baccis ledelse. Oversettelsen blev omhyggelig gjennomsett av den Hl. Fader selv.

„Protestanter og katolikker.“

På Olaf Norlis forlag er utkommet en ny bok av pater A. J. Lutz, O. P., som bærer titlen «Protestanter og katolikker».

Boken vil senere bli inngående anmeldt her i «St. Olav». Foreløbig vil vi bare henlede oppmerksomheten på den, ikke minst fordi den i sin dialogform er likeså lettlest som den er tankevekkende og dyp i sitt innhold — samt citere biskop Mangers forord til den: Foreliggende bok bringer i form av samtaler og diskusjoner en fremstilling av de punkter i katolsk tro og praksis, som oftest blir misforstått av ikke-katolikker. Forfatteren utnytter den store sum av erfaringer han har samlet under sitt mangeårige opphold i Norge i like stor utstrekning som sitt kjennskap til de religiøse problemer som uenigheten

mellem protestanter og katolikker bunner i. Jeg anbefaler denne bok på det varmeste. Den er særdeles skikket til å få fordømmene til å forsvinne og vekke forståelse mellom katolikker og protestanter.»

Bedre og mer velfortjent anerkjennelse kan den ypperlige bok ikke få!

Herhjemme —

Oslo. I «Sociologisk samfund» holdt mgr. Snoeys torsdag d. 16. ds. et utmerket foredrag om den bevegelse som i Nederland kalles «Hen mot et nytt samfund» og har et meget stort antall medlemmer og gjør utmerket nytte. Etter mgr. Snoeys foredrag hadde man den for en katolsk taler ved slike anledninger sjeldne opplevelse, at det utløste en mektig bifallsstorm og at alle de etterfølgende talere gav det sin uforbeholdne tilslutning. Man anmodet mgr. Snoeys om tillatelse til å la foredraget trykke og utgi som brosjyre, hvilket blev bevilget. Under hele møtet rådet en eksemplarisk høflig og hensynsfull tone som gjorde diskusjonen til en udelte glede å påhøre. Til slutt blev mgr. Snoeys oppfordret til snart å tale igjen hvilket han lovt.

Oslo. På St. Elisabethsdagen avholdt de to herværende Elisabethkongregasjoner — St. Halvards og St. Olavs — en felles og strålende patronatsfest i foreningslokalet. Etter at Elisabethsangen var sunget og fru Carlsen hadde budt velkommen holdt mgr. Snoeys en anslående festtale. Ifjor, sa han, følte han sig ennu som fremmed og gjest og hans tanker var hos Elisabethsforeningen i Bergen — i år følte han at «hjemme» var Oslo og han hadde ingen lengsel mer etter sitt gamle sted. Han prisete St. Elisabeth som den gode kvinne, hvis lyse glade sinn intet kunde knekke. Som alle gode kvinner ledte hun ikke tanken hen på sin person

Fra Fredrikstad

Menigheten forsamlet om overhyrde og hyrder efter høimessen 12. nov.

men pekte mot Gud hvis nådes verk hun ene var. Hennes liv hadde vært som bølgene, snart oppe, snart dypt nede med alltid hadde hun bevart sin tro, sitt håp og sin kjærlighet. I alle menigheters liv gjorde det samme, sig gjeldende, men selv i de dypeste daler måtte man ikke møte op med kritikk eller dra sig unda sine forplikterser mot sine trosfeller. Foreningslivet var et av de beste hjelpemidler til å knytte hjertene sammen. Efter å ha lagt alle mødre og husmødre varint på sinne deres plikter som katolske mødre og husmødre sluttet mgr. Snoeys med de beste ønsker for begge avdelingenes medlemmer, hvorpå fru Karen Sundt sang med sin klare, lyse stemme, akkompagnert av frk. Kjelstrup. Stormende jubel vakte det at opvartningen ved bordet blev besørget av medlemmer av O.K.Y. — greit og fort. Ved bordet talte formannen for «St. Olav», den kjære og utmerkede bindestrek mellem alle norske katolikker, hvortil bladets redaktør takket idet hun la alle de tilstedeværende damer på sinne å interessere sig aktivt for bladets kvinnespalter nu da det skandinaviske fellesorgan var gått inn. Efterat de to preses for St. Olav og St. Halvardsavdelingene med tilslutning av sine respektive foreningsmedlemmer hadde utbragt et leve for hverandres foreninger samt konstatert det heldige i den foretatte opdeling gikk man op i klubblokalet, hvor bl. a. fru Gerda Olsen underholdt med meget vakker og følt deklamasjon og mgr. Snoeys' gavmildhet atter gav sig et såre velkomment utslag. Kongregasjonen hadde enn videre den glede at hs. høiarverdighet biskopen bæret den med et besøk. Festen sluttet i den aller beste stemning.

jeg nærer mistanke om at det aldri er blitt fornyet. Og allikevel innfinner «St. Olav» sig her i Saventhem til min store, store glede. De kan ikke tro hvor mange gode stunder jeg allerede har tilbragt i det kjære blads selskap. Takket være «St. Olav» har jeg gjennom alle disse år kunnet følge med i alt hvad som angår Kirken i Norge. Især satte jeg stor pris på «Spørsmål og svar». Svært ofte når en av våre «gamle» norske elever skrev og spurte om ett eller annet som voldt dem hodebry, sendte jeg straks et lite utklipp. På den måte svarte Dr. Kjelstrup i mitt sted og det var jo bare vinding.

Jeg får nu endelig mitt ønske opfylt og blir snart sendt ut som misjonær. Da vår orden har oprettet en ny skole i Brasilia, i Rio de Janeiro, hvor der er stor mangel på lærekrefter, drar jeg dit i nærmeste fremtid. Hvis det ikke er altfor ubeskjedent tør jeg da be Dem oplyse «St. Olav»s redaksjon om min nye adresse, i det håp at det kjære blad også vil ta veien over Atlanteren?

Den søster som reiser til Rio med mig, vil gjerne bli innskrevet som medlem av St. Eysteins Forbund.»

Utdrag av et brev.

Av en St. Josephssøster har vi mottatt følgende opmuntrende bruddstykke av et brev fra Saventhem i Belgia:

«Jeg vilde så gjerne få overbragt en takk til «St. Olav»s redaksjon. En slektning forærte mig engang for mange år siden et abonnement på bladet, men

Bokanmeldelser.

Magnhild Haalke: «På fell sjø.» Fortellinger. (Aschehoug & Co.)

Når man lukker denne bok sitter man tilbake med den samme følelse som alltid overfor denne forfatterinnes produksjon: en undren over at det er mulig å være så medlidende uten et eneste øieblikk å forfalle til sentimentalitet! Hun tar oss med inn på livet av en rekke

skjebner, og viser oss stillfarende men med en dirrende undertone av godhet og forståelse, hvad det rører sig bak forhold vi pleier å gå blinde forbi eller, om vi ser dem, stille oss avvissende overfor. Det kan vi ikke mer — Magnhild Haalke appellerer til vår ansvarsbevissthet — hvem av oss vil kunne gå forbi lekende smågutter utenfor høie nybygg uten å tenke på «broren og broren»? Helt bedårende er «Flir lett, Henrikke!» — god å få forstand av for en husmor — helt gripende er «Lyset» — — — nei, helt gripende er de alle i sin sterke appell til det felles menneskelige —

Alex. Brinchmann: «Veien frem». Roman. (Gyldendal, Norsk Forlag.)

Ifjor utsendte dr. Brinchmann sin store roman om den rike mann som blev fattig, og de gjennomgripende følger dette fikk for hele hjemmet. Tilsynelatende skaper katastrofen en ny og fruktbar vekst i direktør Palms sinn — han erkjenner tomheten i det liv han og hans familie tidligere har ført og som har drevet dem fra hverandre på en stadig jakt etter noe som kan utfylle denne tomhet. Resolutt slår han hele dette hule skall som «hjemmet» er blitt i stykker og reiser selv med sin hustru ut på et lite småbruk, de vil opdyrke, mens barnene spres for alle vinde hos slekt, venner og på hybler.

Fører så dette frem? Blir han atter en «rik mann» — i besiddelse altså av verdier som ingen katastrofe ute fra kan berøve ham? Akk nei! Tross sin selvoptatthet, sin stadige selvanalyse av årsak og virkning til og av alt det, som lever og beveger sig i hans sinn, er og blir direktør Palm en labil natur, som ikke finner fotfeste — eller som ikke ennu har funnet fotfeste — på den objektive sannhets urokkelige grunn. Men boken betegner sig jo bare som «Veien frem», så forfatteren stiller oss altså i utsikt at direktør Palm stadig er på vandring mot en ennu for ham selv ukjent havn.

Dr. Brinchmann har noe på hjerte og det han vil ha sagt får han sagt på en kunstnerisk helt forsvarlig måte slik at hans egen personlighet ikke et eneste øieblikk får anmasse sig frem og dosere i suveren subjektivitet med løftet pekefinger, bare som talerør for h a n s synspunkter og h a n s meninger. «Veien frem» er virkelig en roman med spennende og begivenhetsrik handling og handlinger og mange lesere vil kjenne sine egne problemer igjen hos dens mennesker, som trer oss så levende imøte.

Det er kan hende her også på sin plass å henlede oppmerksomheten på at både «Den rike mann» og «Veien frem» er ideell høitlesningsstoff. Denne vinter tegner jo til å bli mer hjemmepreget enn de foregående har vært, og begge disse bøker vil gjøre utmerket tjeneste på denne måte i familiekretsen eller på symøter. De er hvad man med et tyndt ord pleier å kalle «morsomme» — i første rekke er de dog interessante og særdeles velegnet som diskusjons- og meditasjonsstoff.

Ronald Fangen: «Kvernen som maler langsomt». Roman. (Gyldendal, Norsk Forlag.)

Ronald Fangens nye bok har som undertitel: «Borgerfesten», og danner åpenbart innledningen til en roman-cyklus. Den foregår i det merkelige og høist interessante stykke Norge som Bergen utgjør — men det underlige er at bokens mennesker, iallfall de fleste av dem, i og

for sig kunde leve på et hvilket som helst annet sted, hvor bare forfatteren befant sig — de lever nemlig ene og alene i og av h a n s sinn. Man fristes til å si at Fangens skikkelser er og blir i en permanent foster-tilværelse, selv om de nok så meget festes med trykksverte til papiret. Riktigere er det dog kan hende å betegne dem som hans «materialiserte» tanker og følelser — det er og blir i de senere år noe mediumistisk ved hans forfatterskap, idet hans skikkelser likesom helt mangler kjøtt og blod og selvstendig aktivitet ut over en viss kretsen om bestemte tankeforbindelser. Nu er det ganske visst de skjønneste og høieste spiritualiteter som Fangen «materialiserer», men de mangler bare den gnist av skaperkraft, som gjør at «ordet blir kjød» — at de blir menesker og ikke analyser. Man fristes til å ønske og håpe at Ronald Fangen vilde unde sig en pause i sin flittige produksjon og dyrke meditasjon og konsentrasjon i stedet for forkynnelse og reproduksjon.

E. D.-V.

Bøker inngått til redaksjonen.

GYLDENDAL, NORSK FORLAG:

Ingeborg Møller: «Det blåser Sønnenvind —».

Peter Egge: «Fortid».

Alex. Brinchmann: «Veien frem».

Sigurd Hoel: «Prinsessen på glassberget».

Emil Boyson: «Gjemt i mørket». Dikt.

ASCHEHOUG & CO.:

Eivind Berggrav: «Nordens innsats».

Ester Stålberg: «Mathilde Wredes testamente».

Ingeborg Refling Hagen: «Den nye læreren».

Sigrid Undset: «Madame Dorthea».

Ragnar Vold: «Mennesket søker fotfeste».

Fredrik Ramm: «En sjel gikk mot livet».

Martha Ostenso: «Alrune».

Pet Bugge: «Kari på setra».

N. W. DAMM & SØN:

Kåre Holt: «Tore Kramkar».

Eugenie Winther: «Nini Nestbest».

Pastor F. F. Maurer.

Fra Danmark kommer meddelelse om at den norskfødte pastor F. F. Maurer er avgått ved døden efter lengre tids sykdom. Han vil være kjent som en god og trofast medarbeider i «St. Olav» i de senere år og vi står i takknemmelighetsgjeld til ham for mange varme og opmun-trende brever.

R. I. P.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.